

OTAVAN KIRJASÄÄTIÖ
KAARINA HELAKISA -PALKINTO

Kaarina Helakisa (1946-1998) oli Suomen arvostetuimpia lastenkirjailijoita. Hänen monipuolinen tuotantonsa sisältää niin proosaa, lyriikkaa, näytelmiä kuin kuunnelmia. Helakisa teki merkittävän työn myös lasten- ja nuortenkirjallisuuden suomentajana. Kaarina Helakisa -palkinnolla Otavan Kirjasäätiö haluaa tukea ja edistää laadukkaan kotimaisen lasten- ja nuortenkirjallisuuden asemaa. Palkinto myönnetään tunnustuksena merkittävästä kirjallisesta saavutuksesta lasten- ja nuortenkirjallisuuden alueella. Palkinto on perustettu vuonna 1999, ja se jaetaan vuosittain. Palkinnon arvo on 15 000 euroa.

Otavan Kirjasäätiön vuoden 2023 Kaarina Helakisa -palkinto on myönnetty kirjailija Mila Teräkselle

Mila Teräs (s. 1975) on omaääninen ja muuntautumiskykyinen kirjailija, joka on ilahduttanut lapsia ja nuoria teoksillaan jo lähes kahdenkymmenen vuoden ajan. Hänen kirjansa rikkovat rajoja ja löytävät vaikeista tilanteista toivon ja ilon pilkahdukset ja arjesta sen taianomaisen puolen. Teräs kuvaa lasten ja nuorten tunteita ja ajatuksia myötäeläen, aina lukijan mielikuvitukseen ja ymmärrykseen luottaen.

Mila Teräs aloitti kirjailijan uransa nuortenromaanilla *Tyttö tulevaisuudesta* (2004), jossa 15-vuotias Aada tutustuu elämään vuonna 1889. Rinnakkain kulkevat kaksi aikatasoa, nykyaika ja menneisyys, ja niiden väliltä löytyy monenlaisia yhtymäkohtia naisen asemassa ja tyttöjen kokemuksissa. Teräksen toinen romaani *Sininen huone* (2006) on tarkkanäköinen kuvaus teinitytön raskaudesta. Teos oli Topelius-palkintoehdokkaana ja valittiin nuortenkirjaneuvosto IBBYn kunnialistalle.

Teräksen nuortenkirjoissa on käsitelty myös monia muita vakavia aiheita, kuten seksuaalista identiteettiä, syömishäiriötä, häirintää ja yhteiskunnan ja sosiaalisen median luomia paineita. *Amiraalissa* (2020) 17-vuotias Niilo pohtii omaa identiteettiään ja pyristelee eroon ahtaista määritelmistä. Eikö kukin voi olla juuri sellainen kuin haluaa? Uusimmassa nuortenromaanissa *Yökirjeitä* (2022) päähenkilö Frida joutuu seksuaalisen väkivallan kohteeksi. Herkkä ja kaunis romaani on rankasta aiheesta huolimatta toiveikas. Se keriytyy auki taidokkaasti ja muistuttaa, ettei pahan olon kanssa kannata jäädä yksin, vaan aina voi pyytää apua.

Menestyttyään nuortenkirjailijana Mila Teräs laajensi tuotantoaan myös lastenromaneihin. Telma-sarja kertoo tytöstä, joka elää muuten tavallista ekaluokkalaisen arkea, mutta hänellä on erityiskyky kuulla muiden salaisuuksia. Salaisuuskorva johdattaa hänet maagisiin seikkailuihin, joissa on mukana huumoria ja jännitystä. Telma-sarjan on kuvittanut Karoliina Pertamo, joka on työskennellyt Mila Teräksen tekijäparina myös monissa muissa lastenkirjoissa. Teräksen ja Pertamon Elli-kuvakirjat kertovat arjen ihmeistä taaperon silmin. Jännitysgenreä puolestaan Mila Teräs on jatkanut suosituissa helppolukuisissa Hotelli Hämärä -sarjassa, jonka on kuvittanut Silja-Maria Wihersaari.

Lasten- ja nuortenkirjallisuuden Finlandia-ehdokkaaksikin valittu *Hämärinkäinen* (2015) vie pienen lukijan kiehtovaan fantasiamaailmaan. Siinä olento nimeltä Hämärinkäinen kutoo kangaspuillaan hämärää, jotta yöeläjät pääsevät askareisiinsa. Kiireettömyys, mielikuvitus ja leikin voima ovat teemoja monissa Teräksen kuvakirjoissa. *Lentävä mummini* (2020) kertoo isovanhemman ja lapsen yhteisistä hetkistä, *Olga Orava ja metsän salaisuus* (2014) taas ihmeellisestä metsästä.

OTAVAN KIRJASÄÄTIÖ
KAARINA HELAKISA -PALKINTO

Elämän taianomaisuuden lisäksi Mila Teräs on käsitellyt vaikeita aiheita myös kuvakirjoissaan. Hän tarttuu rohkeasti teemoihin, jotka puhuttavat sekä yhteiskunnassa että perheissä mutta joista on kirjallisuuden saralla selvä puute. Tämän Teräs tekee lempeästi ja oivaltavasti, osoittelematta tai selittämättä liikaa. Hän luottaa vahvasti myös kuvituksen voimaan ja siihen, että lukija löytää kirjoista itselleen tärkeimmät merkitykset. Teräksen kuvakirjoja voi lukea monella eri tasolla: aikuinen voi nähdä kirjoissa laajempia yhteiskunnallisia kysymyksiä, kun taas lapsi voi lukea kirjan tarinana esimerkiksi ystävydestä, rakkaudesta, välittämisestä sekä lapselle tärkeistä asioista ja ihmisistä.

Hannamari Ruohosen kuvittamassa kuvakirjassa *Ensilumi* (2022) Mila Teräs kertoo transsukupuolisuudesta lapsen näkökulmasta: Tuiskun vaari kertoo olevansa nainen ja osallistuu taitoluistelunäytökseen upeassa korentohameessa. Tarinan viesti on puhutteleva: koskaan ei ole liian myöhäistä olla oma itsensä ja tavoitella unelmiaan.

Mila Teräksen kieli soi kauniisti ja lyyrisesti, hengittää ja jättää tilaa ajattelulle. Vaikka Teräksen aiheet voivat olla synkkiäkin, hänen tekstissään on aina läsnä toivo. Hänen kirjansa ovat moninaistaneet lasten- ja nuortenkirjallisuuden kenttää vahvalla omalla äänellä, jonka keskiössä ovat lasten ja nuorten kokemukset, maailma ja tunteet.

Teräksen kirjoja on käännetty saksaksi ja tšekiksi, ja ne ovat olleet useasti palkintoehdokkaina. Mila Teräs asuu Orimattilassa.

Teokset

Nuortenromaanit

Tyttö tulevaisuudesta, Otava 2004
Sininen huone, Otava 2006
Pimeän taivaan kilta, Otava 2008
Perhosen varjo, Otava 2012
Amiraali, Otava 2020
Yökirjeitä, Otava 2022

Telma-sarja

Telma ja tarinoiden talo, kuvitus Karoliina Pertamo, Otava 2010
Telma ja salaisuuksien saari, kuvitus Karoliina Pertamo, Otava 2011
Telma ja kuiskausten koulu, kuvitus Karoliina Pertamo, Otava 2012
Telma ja taikojen talvi, kuvitus Karoliina Pertamo, Otava 2014

Salainen kirjasto -sarja

Noitapeili, Otava 2016
Kadonnut kaupunki, Otava 2019

Hotelli Hämärä -sarja

Hotelli Hämärä ja kummituspurkki, kuvitus Silja-Maria Wihersaari, Karisto 2018
Hotelli Hämärä ja ullakon arvoitus, kuvitus Silja-Maria Wihersaari, Karisto 2019
Hotelli Hämärä ja aavekäsi, kuvitus Silja-Maria Wihersaari, Karisto 2021

OTAVAN KIRJASÄÄTIÖ
KAARINA HELAKISA -PALKINTO

Kuvakirjat

Elli ja tuttisuu, kuvitus Karoliina Pertamo, Otava 2012
Elli ja unenpää, kuvitus Karoliina Pertamo, Otava 2013
Olga ja Orava ja metsän salaisuus, kuvitus Karoliina Pertamo, Lasten keskus 2014
Hämärinkäinen, kuvitus Karoliina Pertamo, Karisto 2015
Aurinkolinnut, kuvitus Ilona Partanen, Karisto 2016
Kettu ja värit, kuvitus Karoliina Pertamo, Karisto 2017
Hirvivaarin ihmeellinen löytö, kuvitus Terese Bast, Karisto 2019
Lentävä mummini, kuvitus Sanna Pelliccioni, Karisto 2020
Kuuharjainen keppihevonen, kuvitus Mirkka Eskonen, Karisto 2021
Ensilumi, kuvitus Hannamari Ruohonen, Karisto 2022
Myyrä joka katsoi kuuta, kuvitus Nora Surojegin, Karisto 2023

Aikuistenromaanit

Harmaat enkelit, Karisto 2014
Jäljet: romaani Helene Schjerfbeckistä, Karisto 2017

Oppikirjat

Kipinä 3, äidinkieli ja kirjallisuus, Otava 2013
Kipinä 4, äidinkieli ja kirjallisuus, Otava 2014
Kipinä 5, äidinkieli ja kirjallisuus, Otava 2015
Kipinä 6, äidinkieli ja kirjallisuus, Otava 2016
Uusi Kipinä 3, äidinkieli ja kirjallisuus, Otava 2018
Uusi Kipinä 4, äidinkieli ja kirjallisuus, Otava 2018
Uusi Kipinä 5, äidinkieli ja kirjallisuus, Otava 2019
Uusi Kipinä 6, äidinkieli ja kirjallisuus, Otava 2020

Kirjoittajana teoksissa

Olavi Jama (toim.): *Kielivuori, tarinoita kielen oppimisesta*, Kansanvalistusseura 2002
Nuku hyvin – Iloisia iltasatuja pienille, Otava 2021

Palkinnot ja tunnustukset

J. H. Erkon kirjoituskilpailu 2000 (3. palkinto) ja 2002 (kunniamaininta)
HumArt-kustannuksen runokokoelmakilpailu 2001, toinen sija
Pirkanmaan kirjoituskilpailu 2001 (kunniamaininta runosarjassa) ja 2000 (2. palkinto novellisarjassa)
Topelius-palkintoehdokkuus 2006 (Sininen huone) ja 2013 (Perhosen varjo)
IBBYn kansainvälinen lasten ja nuortenkirjallisuuden kunnialista 2007 (Sininen huone)
Anni Polva -palkintoehdokkuus 2013 (Telma ja kuiskausten koulu)
Finlandia Junior -palkintoehdokkuus 2014 (*Olga Orava ja metsän salaisuus*) ja 2015 (*Hämärinkäinen*)